

بررسی عملکرد طرح یارانه سود تسهیلات و ارایه طریق برای نحوه ادامه آن در برنامه چهارم
به منظور افزایش اثربخشی از طریق ضابطه مند کردن اعطای یارانه و تعیین معیارهای
اولویت بندی طرحها

مجری طرح: پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس
کارفرما: سازمان بهینه یابی مصرف سوخت کشور
مدیر مسئول طرح: دکتر سیاوش یوسفی
سال خاتمه طرح: ۱۳۸۴

خلاصه ای از کلیات و نتایج طرح:

در سال ۱۳۸۲ بخش خانگی-تجاری بالغ بر ۳۱۷ میلیون بشکه نفت خام از کل تولید ۸۲۲/۷ میلیون بشکه نفت خام انرژی نهایی مصرف شده در کشور را به خود اختصاص داده است. بعبارت دیگر در این سال حدود ۳۸/۵ درصد از کل انرژی نهایی مصرفی در کشور در بخش خانگی و تجاری و عمدتاً بخش ساختمان مصرف شده است. بخش عمده ای از حجم بالای مصرف انرژی در بخش خانگی-تجاری به ناکارایی مصرف انرژی در این بخش مربوط می شود، بطوریکه برآورد می شود در شرایط فعلی متوسط مصرف انرژی در بخش ساختمان و مسکن معادل ۳۰ متر مکعب گاز طبیعی بر متر مربع (۲/۶ برابر مصرف انرژی در کشورهای صنعتی) می باشد. غیراستاندارد بودن تجهیزات خانگی و عدم رعایت اصول صرفه جویی انرژی در ساخت و سازها از قبیل عدم استفاده از انواع شیشه های دو جداره، عایقها و تجهیزات کنترلی از دلایل اصلی مصرف بالای انرژی در بخش خانگی-تجاری می باشد. به منظور کاهش مصرف ویژه انرژی (مصرف به ازای هر مترمربع) در بخش خانگی-تجاری اقدامات مربوط به اجباری نمودن صرفه جویی انرژی در ساختمانها شامل قوانین مرتبط با طراحی و ساخت (با در نظر گرفتن استانداردهای مصرف انرژی) و تدوین و اجرای استاندارد تجهیزات مصرف کننده انرژی در بخش خانگی-تجاری از جمله اقدامات اساسی می باشند.

این تحقیق، مشتمل بر ۵ فصل است که در فصل اول عملکرد طرح یارانه سود تسهیلات برای افزایش بازده انرژی به تفکیک بخشهای مختلف مورد بررسی قرار می گیرد، بدین صورت که ابتدا بخش خانگی-تجاری (ساختمان) مورد بررسی قرار گرفته، در ادامه به بررسی عملکرد طرح یارانه سود تسهیلات در زمینه کمک به بهینه سازی مصرف انرژی در بخش صنعت پرداخته و در انتها بخش حمل و نقل را مورد ارزیابی قرار می دهد.

در فصل دوم به بررسی روش فعلی اعطای یارانه سود تسهیلات پرداخته می شود و در ادامه مزایا و معایب این روش مورد بررسی قرار می گیرد. فصل سوم این تحقیق به تعیین معیارها و ضوابط برای اعطای

یارانه سود تسهیلات در بخشهای ساختمان، صنعت و حمل و نقل می‌پردازد و ملاحظات مربوط به محاسبه این معیارها و ضوابط رامورد بررسی قرار می‌دهد. معیارها و شاخص‌های معرفی شده در این فصل در جهت تامین اصلی‌ترین هدف طرح یعنی صرفه‌جویی در مصرف انرژی با ملاحظه بعد تشویقی بودن کمک‌ها و اعطای آنها به کسانی که در صورت نبود این کمک اقدام به اجرای پروژه‌ها نمی‌کنند و رعایت عدالت در پرداخت یارانه سود تسهیلات تعیین شده‌اند می‌باشد.

فصل چهارم به رتبه‌بندی پروژه‌های دریافت‌کننده یارانه سود تسهیلاتی با توجه به معیارها و ضوابط تعیین شده می‌پردازد. این فصل با توجه به معیارها و شاخص‌های معرفی شده عملکرد طرح یارانه سود تسهیلات طی سالهای گذشته را مورد ارزیابی داده این ارزیابی ضمن رتبه‌بندی پروژه‌های مختلف از حیث میزان تاثیرگذاری‌شان بر صرفه‌جویی انرژی و به عبارت دیگر از جهت نرخ بازده داخلی آنها از دید ملی، می‌تواند ما را از کاستی‌ها در آینده آگاه کند که با اتخاذ یک رویه و جهت‌گیری درست مدیریتی طرح یارانه سود تسهیلات و تصمیم‌گیری‌های آن را اصلاح کنیم.

در فصل ۵ ابتدا خلاصه‌ای از نتایج بدست آمده در فصول قبلی ارائه می‌شود و سپس با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده در فصول قبلی الگوهایی برای تنظیم گزارشهای توجیهی پروژه‌های متقاضی دریافت یارانه سود تسهیلاتی بخشهای ساختمان، صنعت و حمل و نقل ارائه می‌شود. الگوهای ارائه شده ضمن فراهم ساختن معیارها و شاخصهای مورد نیاز برای ارزیابی پیشنهادات ارائه شده امکان تصمیم‌گیری اقتصادی و منطقی را در اختیار اعضای کمیته یارانه سود تسهیلات قرار می‌دهد تا با آگاهی کامل از موارد زیر، یک تصمیم اقتصادی، اثربخش و منصفانه در خصوص اعطای یارانه سود تسهیلات یارانه اتخاذ نمایند :

- میزان صرفه‌جویی؛
- نرخ بازده داخلی و مدت زمان بازگشت یارانه مورد تقاضا از دید ملی؛
- درجه تحقق پذیری صرفه‌جویی؛
- نرخ بازدهی داخلی پروژه پیشنهادی از دید متقاضی؛
- ضرورت اعطای کمک و عدم اجرای پروژه بدون کمک دولت؛
- میزان اشتیاق و علاقه‌مندی متقاضی به اجرای پروژه؛
- اطلاع از نحوه و میزان کمکهای صورت گرفته به پروژه‌های مشابه و رعایت عدالت در حمایت از پروژه‌های مشابه.